

سلاڧۇى ژېرەك
لە فارسييەو: وەرىن

«ماركە» چىپە؟

دۆزىنەوەى بازار، ژيانمان بەسپوۋەپەكى تازە و سەپەر دەگۆرپۇت

نوكنەپەكى كۆنى پۆلەندى دژەكۆمۆنىسنى ھەپە، كە دەئىت «سۆسىاليزم ئىكەلە و ئىھەلكىشپكە لە بالانرىن دەسكەونى ھەموو سەردەمە مېژوويپەكانى رابردوو. لە كۆمەلگەى خېلەكپەوۋە درندەپى وەرگرنوۋە، لە سەردەمى دېرىنەوۋە كۆپلەپنى بردوۋە، لە فېودالىزمەوۋە پەيوەندىپەكانى دەسەلانى وەرگرنوۋە، لە سەرمایەدارىپەوۋە چەوسانەوۋە و لە سۆسىاليزمىشەوۋە «ناوۋەكەى» وەرگرنوۋە». ئايا كېشەى ناوى ماركەكانىش ھەر بەم جۆرە نىپە؟ كۆمپانىپەك پېننە پېش چاوى خۆنان، كە كارەكانى بەنەواوى سپاردۇنە دەرەوۋە (outsourcing). بۇ نمونە كۆمپانىپەكى وەك (نايك) كە كۆى پرۆسەى بەرھەمپېنانى مادىپى خۆى

ھەرگىز وشەكان راستەوخۇ ئامازە بۇ واقعە ناكەن، بەلكو چۈنئىيەتى پەيوەندىيەكەمان بەو واقعەو پىشانەدەدات

سپاردۇنە بەلىندەرەكانى ئاسيا و ئەمريكاي ناوەندى، ھەرۋەھا دابەشكردنەكەشى سپىردراوئەوۋە وردە فرۇشەكان، مامەلە دارايەكەشى بە كۆمپانیا پراوئىكارىيەكان، سئرائىژىي دۆزىنەوۋەى بازار و پىكلامەكانىشى سپىراوئە ئاژانسەكانى پىكلام و دىزاینكردنى بەرھەمەكانىشى بە دىزاینەرېك، لە سەرۋوى ھەموو ئەمانەشەوۋە، لە بانكەكانەوۋە قەرز وەردەگرېت بۇ پشنىۋانىي دارايى چالاكىيەكانى. نايك»خۆى لە خۆيدا» ھىچ نىيە، ھىچ شئىك نىيە جگە لە نىشانەيەكى پەئىي بازارگانى»نايك». نىشانەيەكى بەئال كە دەلالەت لە ئەزمونى سئابلى ژىائىتىكى دىبارىكراو دەكان، شئىكى وەك «مۆر و نىشانەى نايك». ئەو شئەى كە ئىكراى ھەموو ئەم ئايەئەندىيانە لە

يەك ئۆيىكندا كۆدەكانەوۋە، دواجار برىئىيە لە ناوہ بازارگانىيەكەى-ئەو ناوہ بازارگانىيەى كە گوزارشئە لە «كوالىئىيەكى لە وەسەف بەدەر»-ى نەئىنئامىز كە پىلاوہ وەرزىيەكانى نايك(يان قواوہى سئارباكس) دەگۆرېت بۇ شئىكى ئايەت. چەند دەيەيەك لەمەو بەر، دوو ناوى نوئى جىي خۇيان لە بازارى ئاوى ميوە(و ساردەمەنى) دا كرددەوہ: «forest fruit»ميوەى دارسئانى} و «multivitamin». ئەم دوو ناوہ، يان ئەم دوو بەرچەسپە، ئامگەلىكى ئەواو ناسراومان بە زەئىدا دىئىنەوۋە، بەلام پەيوەندىي ئىۋان بەرچەسپەكە و ناۋنراوہكەى، شئىكى ئەواو رېكەوئە. ھەر ئىپھەلكىش كرددىكى نرى ميوە دارسئانىيەكان(وہكو ئوئركى كىوى و قرەقات و ئوئركى رەش) ئامىكى جىاۋازى دەبېت و دەئوانرېت ھەمان نام بەجۆرېكى دەسئكرد بەرھەم پەئىرېت(ھەمان شت سەبارەت بە ئاوميوەى قىئامىنىش ھەر راسئە). دەئوانىن مئائىك بىئىنە پىش چاۋى خۇمان كە پاش وەرگرنى ئاوميوەيەكى ئەسلى مالان لە«ميوە دارسئانىيەكان»-ەوۋە، بۆلەبۆل دەكانە سەر داىكىدا «ئەمە ئەوۋە نىيە كە من دەمەوېت! من ئاوميوە دارسئانىيە راسئەقىنەكەم دەوېت!». نمونەى لەم جۆرە، ئەعبىرە لەو درزەى كە لەئىۋان ماناى راسئەقىنەى وشەيەك(لەم حالئەدا، ئەو نامەى كە وەك multivitaminناسراوہ) و ماناى ھەمان وشەدا ھەيە ئەو كائەى كە دەنگ و لەفزەكەكەى دەكەپنە پىۋەر(ۋانە ھەر ئاوميوەيەك

كە بەگشنى قىئامىنى ئيا بېت). «بەسبوونى رەمى»-ى ماركەكان بە شىۋەيەكى وەھا سەربەخۇ كار دەكان، كە رەنگە جارۋىار كارىگەرەيەك جىي بھىلېت، بەشۋەيەكى سەير و لە وەسەف بەدەر ھەلگىرى نەئىين. ئايا دەئوانىن لەم دىۋە زىادانە رزگارمان بېت و ئەئيا ئەو ناوانە بەكاربھىئىن كە راسئەوخۇ شئەكان و پىرۇسەكان دەسئنىشان دەكەن؟ سالى 1986، پىنئەر ھانكەى نوسەرى نەمسايى، كئىيى دووبارەبوۋنەوۋەى نوسى. رۇمائىك كە سلۇقىنىا لە دەبەى وەرزكەرى 1960دا وېنە دەكىشېت. ھانكە دەسئىدايە بەراۋردىك لەئىۋان سۆپەرماركىئىكى نەمسايى بە ھەندىك ماركەى شىر و ماسئەوۋە، لەگەل بەقالىيەكى سادەى سلۇقىنىدا كە ئەئيا يەك جۆر شىرى ھەيە، ئەوئش بەبئ ھىچ نىشانەيەكى بازارگانى و ئەئيا بەرچەسپىكى سادەى»شىر»-ى پىۋەيە، بەلام ھەرگە ھانكە ئامازە بۇ ئەم شىرە بئ ماركەيە دەكان، ئىدى خالىسى و سادەى»شىرەكە} لەناو دەچېت. ئەمپرو ئەم جۆرە پىچانەوانە ئەئيا چىئر ئەئيا ئامازە نىيە بۇ شىر، بەلكو بە ئەئىشنىيەوۋە ئەو ئۆسئالىيە ئالۆزەى سەردەمانى كۆنىش دېت كە ژيان زەبوون و ئرۇھاٹ بوو، بەلام (دەئورېت)ئەسلئر و رەسەنئر و كەمئر لەخۇنامۆ بوو. لەم پرووہو، غىابى ئارمىكى بازارگانى، ھوكمى نىشانەيەكى بازارگانى ھەيە بۇ ژىائىتىكى لەدەسئچوو. لە زمانى زىندوودا، ھەرگىز وشەكان راسئەوخۇ ئامازە بۇ واقعە ناكەن،

به لکو چۆنیه ئی پیه وندییه که مان بهو واقیعه وه پیشانده دات.

دووهمین ههول بۆ رزگار بوون له نیشانه بازرگانییه کان، ریشه که ی له هه ژاریدا نییه، به لکو له هۆشیری مه سره فگه رایانه ی زیاده پۆدایه. له ئای 2012 دا راگه یاندنه کان نه وه یانلا و کرده وه که کۆمپانیاکانی ئوننی ئوسترالیا ئیتر مۆله ئی نه وه یان نییه که رهنگی ئایهت، یان مارکه و ئارمی بازرگانی له سه ر پاکه ئی جگه ره کانیا ن به کار به ئین، بۆ نه وه ی نا نه و جیه ی که له ئوانا یاندا یه، سه رنجرا کیشی جگه ره که م بکانه وه، نه و ده بیٹ پاکه نه جگه ره کان له که ولی یه که رهنگی وه که کدا بخرینه پوو، نه ویش به رهنگیکی زه ینونی ئاریک له که ل کۆمه لیک وینه ی ئاگادار که ره وه ی ده می سه ره ئاندار و چاوی کوپر و منالی نه خو شدا (هه ندیک زه مینه سازی له م جو ره ش له په رله مانی یه کینی نه و روپادا له به رده سندا یه). نه مه جو ریکه له خو بوچه لکر دنه وه ی فۆرمی کالای. ئیمه به بئ هپج ئارمیک، به بئ هپج «ئیسنا ئیکایه کی کالای»، ئیدی فه له ق نابین بۆ کرینی به ره مه ی کالای. پچانه وه ی پاکه نه کان به شپوه یه کی ئاشکرا و بینرا و، سه رنج ده خانه سه ر مه نرسییه کان و کوالیتی نرسنا کی به ره مه که. هه ندیک به لگه و هو کار دینینه وه بۆ نه وه ی نه یکرین.

خسنه پرووی کالآ له که ولی دژه کالایه کدا شتیکی نازه نییه. ئیمه به ره مه که له نورییه کانی وه ک نابلۆکان و یه که مۆسیقییه کان نه یا

نه و کانه به خاوه ن به های کرینی ده زانین که باوه رمان به وه هه بیٹ، نه م به ره مه مانه کالآ نین. لیره دا کار کردی دژه کی نیوان کالآ- ناکالآ له به رامبه ر کار کردی نه م دژه کییه دا سه باره ت به جگه ره بئ ئارم و نیشانه کانه. فه رمانی سو په ر ئیگۆ نه مه یه: «ده بیٹ ئاماده بیٹ نرخیکی زۆر ده یه ت به م کالایه، ریک له به ره نه وه ی که چه ندین جار له کالایه کی پوو ت زیاره». سه باره ت به جگه ره بئ ئارم و نیشانه کان، به هایه کی مه سره فی خاومان هه یه، که له که ولی ئارم و ناو نیشانه که ی بییه شکرا وه (به جو ریکی هاوشپوه، ده ئوانین شه کر و قاوه و شنه بئ ئارمه کان له فرۆشگا هه رزانه کان بکرین). سه باره ت به نابلۆ، نه وه خودی ئارمه که یه که به های مه سره فی به شپوه یه کی دیاله کتیکی نه فی ده کات و له ئاسنکی سه روو ئردا ده یه ئیننه وه.

به لام ئایا به ره مه مگه لکی بئ ئارمی له م جو ره، رزگارمان ده کات له فینیشیزی کالای؟ ره نگه نه مانه نمونه یه کی نری درزی فینیشیسنی پیشان بده ن که به رسنه ی به ناوبانگی (خۆ باش ده یزانم، به لام سه ره رای ئه مه ش...). ده رده بریٹ. نزیکه ی ده یه یه ک پیش ئیسنا، ئاگادارییه کی نه لمانی بۆ ریکلام کردنی «مارلیبۆرۆ» بلا بو وه وه. هه مان فیکه ری باوی گاوان، که به په نجه یه ک ئاماژه بۆ نه و نوسرا وه ئاگادار که ره وه یه ده کات که ده یوت «جگه ره کیشان مه نرسیی هه یه بۆ نه ندر وو سننان»، به لام هه ندیک رسنه ی بۆ

زیاد کرابوو «Jezt erst recht» که وه رگیترانه نزیکه که ی وای لئ دیت «خه ریکه شنه که ده بیته جدی». مانا شارا وه که شی پوونه: ئیسنا ئیتر ده زانن که جگه ره کیشان چه ند نرسنا که، ده رفه ت هه یه بیسه لمیٹ که جو رنه ت هه یه به رده و امیٹ. به ده ر برینیکی ئر، نه م ئاگادار که ره وه یه، که سی به رامبه ر ده خانه نه و دلاره و کیوه، که به خۆی بلێت «خۆ زۆر باش ده زانم، من نرسنۆک نیم. من پیاویکی واقعییم و به م هۆیه وه ئاماده م گیانم بده مه به ر مه نرسییه که و، وه قام بۆ په یمانی جگه ره کیشانه که م هه بیٹ». نه یا له م ریکه یه وه یه که جگه ره کیشان به فیعلی ده بیته جو ریک له مه سره فگه رای: من ئاماده م» له ودیوی بنه مای چیژ-ه وه جگه ره بکیشم، له ودیوی خه م و خنوره نرۆهانه سود خاوییه کانه وه ده رباره ی سه لامه ئی.

نه م دیوه ی زیاده مه رگباره که، له هه موو ریکلامه بازرگانییه کانیشدا هه ر هه یه. هه موو خه م و خنوره سودگه راییه کان- نه م خورا که نه ندر وسنه، به شپوه ی ئورگانی و نه ندانی خزه ت کرا وه، له ژیر هه لومه رچیکی داد په روه رانه دا به ره مه هپرا وه و دابه شکرا وه و... ریک شپوازیکی هه له ئیننه ره که له ژیره وه یان فه رمانتیکی قوولتری سو په ر ئیگۆ نوسنو وه: «چیژ وه ربگره! نا نه و په ره که ی چیژ وه ربگره، به بئ نه وه ی له ده ره نجامه کانی کاره که وردیینه وه». ئایا که سیتی جگه ره کیش، کاتیک جگه ره یه کی ئوسنالی ده کریت، که پاکه نه که یان هه لگری په یامیتی «نیگه نیف» ه